

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILG ISTOIMENOGG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik Ernest Jelusić.

Sadržaj:

Učiteljska koračnica. (Narodnoj Prosvjeti). Spjevao Rikard Katalinić Jeretov.

O ustrojstvu i preustrojstvu učiteljstva Istre. Piše Vicko Šepić.

Za čast i ugled učiteljstva. Piše Vicko Dorbić, Drniš.

O važnosti i ljepoti naših narodnih vezova. Piše Jelica Belović-Bernadzikowska.

Moje uspomene. Piše Josip. (Nastavak.)

Nova nastojanja o reformiranju i risanja u pučkoj školi. Piše Ivan Barbalić.

O poduci analfabeta. Općina Roč za analfabete. — Par riječi o načinu podučavanja analfabeta. — Obrazac o obuci slova »m«.

Vijesnik. — *Osobne vijesti.* — *Književnost i umjetnost.* — *Prinosi i milodari.* — *Od uredništva.*

Pretplatnicima!

Osokoljeni mnogim toplim iskazima priznanja sa strane sudrugova i drugih uvaženih ličnosti, mi eto danas izlazimo mrvičak omašniji a tako ostajemo i za buduće, a da ipak time neopteretismo naše čestite pretplatnike:

Malo obračuna. Od ono priposlanih brojeva na ogled, tek nam se malen dio povratio. Med ove spadaju oni, koji bi imali po svom zvanju i položaju poduprijeti ovaj naš teški rad, no oni nas odbjogoše. Mi za time ne žalimo, jer smo preponosni, a da bi se ikome nametavali. Boli nas, da nam povратиše prvi broj i oni, koji bi imali s nama i tužiti i pjevati, s nama rabotati i snovati. To su naši sudrugovi, koje eto imenujemo:

N. Vouk, Crnotić; Niko Magašić Baška-Druga; Ante Urbančić, Boršt; Pierina Justić, Šušnjeвица; Pučka škola, Polje, Krk; Ante Tul, Druga; Pavica Marčelja-Galović, Klana; Matko Krištofić, Kopar; Pavao Plesničar, Marezige; Pučka škola, Ilovik; Adolf Radić, Ližnjan; N. Orel, Korte; Ante Maslo, Ricianje; Niko Bafo, Omišalj; Filka Maračić, Punat.

Toliko bez zamjere! Jednom ipak valja da počmemo voditi račune!

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

Učiteljska koračnica. (Narodnoj Prosvjeti)

~~~~~

Prosvjeta je živa snaga,
 Dašak vjetra pramaljetna,
 Štono budi novo cv'jeće
 Iza zimskog dana sjetna.
 Golubica s granom mira,
 Pobjednica crnih hilâ,
 Ona leti sa visina
 Umna čela, jakih krila.

Pali zemljom sunce znanja
 Roblju priča o slobodi,
 Proti sili i nasilju
 I tiranstvu borbu vodi . . .
 Trga lance i okove,
 I podiže srca pala,
 Svećenica prava, vječna
 Svih ljudskih idejala.

D'jeli svakom hljebac znanja,
 Ona *ljudstvo ljudstvom* stvara
 I uzdiže nemoćnike,
 Nasilnike sve obara ;
 Ista braća svi joj ljudi
 Sirotinju ponajveću
 Pritište na svoje grudi!

Dižite joj svuda hrame,
 Palite joj zublje svuda,
 Neka jedan velji tempal
 Budi njojzi nova gruda!
 Prosvjetljena Istra mlada,
 Povraćena rodnoj vjeri,
 Hrvatskoj će kliknut sretna :
 »*Evo, majko, tvoje kćeri!*«

Zadar.

Rikard Katalinić Jeretov.

O ustrojstvu i preustrojstvu učiteljstva Istre. Vinko Šepić.

Poznata je istina, da velike ideje vuku za sobom i velike borbe, a ovih opet ne može biti bez velike i snažne vojske boraca. Borba za materijalističke probitke izvrgavaju ze običajno u krvave okršaje, prije nego li borbe o duševna dobra. Stari i srednji vijek lijevao je krv za Hristovu vjeru. Sadanja dob izbjegava mesarenje i krvarenje, pak moderni časi izvrsno predstavljaju nekrvave borbe i to borbe sa »svjetlim mačem uma i pera«. U novijim danima vode se žestoke »nekrvave« borbe o valjanosti i nevaljanosti ideja pojedinih osoba, stališa, dapače i naroda; navaljuje se s idejom na ideju, s načelom na načelo. U tom platoničkom hrvanju nosioci jedne ideje, hoće da osvjedoče o njezinoj valjanosti, svetosti i istinitosti one protivnih ideja: nastoje ih razoružati, osmješiti, ruglu izvrći i pobjediti konačno tako, da su za se i za svoju ideju pridobili većinu pojedinaca u općini, zemlji, narodu i u stališu. Pobjeda je na onoj strani, gdje ih je više za stanoviti idejal, bilo to spontanom načinom ili uslijed borbe o ideje: moderno ovo dapače vojevanje, ne žaca se poprimiti značaj nasilja, kano ostatak prošlih vjekova. Na žalost još se i danas ne vode borbe o načela i ideale bez pritrube egoističke i materijalne, služeć se tako načinom i oružjem sredovječnih nasilnih borba.

Biva, da pobjeđuje ona stranka, koja ima što manje sebičnih težnja a što više kulturnih. Ispliva dakle onaj čist iz borbe, koji se je poglavito borio za nadvladu dotične ideje. Baš današnji dani vidoci su eminentno kulturnih i prosvjetnih težnja. I u Istru uvukao se kradomice kulturni potajni boj. Nas sve najme ne zanima isključivo jezično pitanje i međaši, nego smo zauzeti o pobjedi ove ili one prosvjetne ideje; nas su već dakle Hrvate zainteresovala čovječanska međusobna pitanja, kako da se ih riješi u prilog ove ili one kulturne ideje. To je i naravno: jer i mi u Istri živimo u čovječanskim odnosajima, a naša zemlja i nije i nesmije biti ograđena kineskim zidom.

Nova doba donesla je nama učiteljima i nove brige sa svojim novim težnjama, u koliko se tiču našeg zvanja i položaja. Zabrinjuju nas osobni i zvanični zahtjevi; tegoti nas školsko i prosvjetno djelovanje i umovanje; tare nas briga o svojem vlastitom naobraženju i o napretku naroda svoga. Imademo stoga silesiju dužnosti, pónajveć kulturnih, pa su te i plemenite. Da udovoljimo mnogostručnoj svojoj zadaći, moramo zahtjevati i uživati svoje pravice prema svojim dužnostima: pravice dakle prema sebi, svome zvanju, napram narodu i državi. Valjanom učitelju, valja da su dobro poznate sve njegove duž-

nosti i pravice, al ujedno mora poznavati u tančine puteve, koji vode do stalna cilja t. j. mora znati načine rada i djelovanja. Sve ovo ne nauči učiteljski kandidat na učiteljskoj školi nit može, akoprem bi morao ostaviti zavod svestrano, stručno i općenito naobražen. Učiteljište žalibože nije nas mog'o temeljito odgojiti, da možemo svim svojim učiteljskim dužnostima novije da bi udovoljavati valjano i dostojno. Red je na nama samim, tražiti načine samo-obrazovanja, napredujuć na građi pridobivenoj na učiteljskoj školi; tražiti moramo sami izvore, na kojima ćemo si moći ogrijati dušu i srce, čeličiti volju, plemeniti ćud i pripravljati se za društveni život. Valja nam stoga poletiti iz školske sobe u svijet, u društvo, osobito onamo, gdje ćemo moći nešto prisvojiti u prospjeh svoga razvitka, napretka, te u prospjeh kulturnog dobra. Najljepše i najugodnije društvo gdje da nađemo izvan učiteljskog kruga? Zar neće učitelju umorena glava naći najslađeg odmora na grudima sudruga svoga? Ta vežu ih svi vezovi stališkog i prosvjetnog interesa! Ništa ih ne može lučiti do li fizička istina, koja glasi: — gdje je jedno tijelo, ne može biti u isto vrijeme drugo. Sve drugo može nama učiteljima služiti podlogom skupnog revnovanja: ista bo zemlja majkom nam jeste, narod nam je hrvatski isti otac: isti nam je rad i ista svrha: iste muke al i ista plaća, a to je preskromni suhi krušac, gospotski posmjeh i omalovaženje pučko. Samo ove tri naše nagrade pružene nama za naš idealni, uzvišeni rad, moraju naša srca magnetskom silom približiti; ove tri gorke pilule za izmučeno naše tijelo moraju nas udružiti. Tražimo utjehe u plačidruga svoga, on bo će nas najbolje shvatiti i naći našoj poništenoj duši utješljivih riječi, on će za nas bar srca imati! Al gdje se nađe na okupu stotina ogorčenih junaka, stotina muževa istog udesa crna, tu može biti suza, al se rastati prije neće, dok ne utanače lijek svojim ranam i ustuk tolikim nepravdama; stiskati će si desnice, prisizajući i zadavajući mušku riječ: raditi uzajamno za skupni svoj boljak. — Ne boli nas ljudska nezahvalnost toliko u pogledu svoje osobe, al pečali nas većma nepoštovanje onih težnja, kojima posvetismo svoj život. Najveća bol vrijednog učitelja zaista je ta, da ga ne razumiju oni, koji bi ga morali razumjeti, da ga ne poznadu a morali bi ga ljubiti. Na sve naše plemenite, uzgojne i prosvjetne ideale i na sav naš rad u tomu smjeru bacit će se blatom moderni divljak, on, koji nezna i ne pozna i ne cijeni ljepotu duše, plemenitost srca, prosvjećen um i nesebičan rad. Loš odgoj, neukost, neznanje, iskvarenost, rađa ponajveći broj naših izravnih i neizravnih protivnika. Imade među ovima perfidnih zlobnika, koji proračunano na nas bacaju riječi mrzosti; omalovažuju nas jošter i oni, koji nijesu duha našega a tuste se pučkom neukosti i živu životom nametnika.

Ne boli nas kukavno stanje našeg naroda? Oh, kako mi ćutimo ponajbolje njegovu poništenost, mi, koji živimo s njime. Poznamo njegove mane, poznamo mu i potrebe, pa kako da ga ne ljubimo? Zar nismo ovdje za narod i u ime naroda? Narod je naše bojno polje, gdje mi nastavnici i odgojitelji vršimo svoje zvanje i poslanje. Za nj se mučimo i kinimo, jer ga i ljubimo! Ljubimo ga u ime vječnih istina i u ime samih sebe, ljubimo ga u slici i prilici svojoj. Je li veće boli od boli, koju oćutiš od uvrjede ljubljenoga? Zar i ti, sinko Bruto . . . ! Je li među nama jedan, koga nije ubola bratova strjelica? . . . Mi praštamo, nadajući se pobjedi svetih naših ideala; praštamo, ako i znademo, da je mnogi podlegnô, praštamo i onima, koji ne znadu što čine. Dok mi praštamo strjelicama neznanja i zapuštenosti, mi ustrajno bez buke tjeramo tamu ispred očiju mračnjaka i korov trebimo iz srca zlobnika. U tome uživamo, živimo i umiremo naposljed neopaženo, bez dužne počasti, ko sretni onaj pastir na gori usred svoga stada bijela.

Al prepolagano napreduje uljudba. Mi smo učitelji narodni prvi sudbom odlučeni ćutiti bodce natražnjaštva, al smo prvi da ih otjeramo. Ćim viša prosvjeta, tim bolje po nas same, tim manje naših patnja. Naša sreća leži u središtu uljudbe; učitelj pučki jedini je, koji se može sav posvetiti kulturnom radu bez uštrba svoje koristi. Većina svjetine gospoduje i kraljuje u sveopćem neznanju: naša je sreća pako usko spojena sa narodnom prosvjetom. Mi za to imademo načelnih protivnika, koji nas progone pogledom na svoj proračunani interes, da ne spominjem uvrjeditelje, koji lutaju u tami. Ako stoga mi narodni učitelji uočimo svoje uvrjeditelje svijesne i nesvijesne, tajne i javne, ako dobro promotrimo sve svoje dužnosti zasebne, uzgojne, obrazovne i rodoljubne, ako dobro omjerimo sebe i druge, svoj stalež sa drugima, moramo se zabrinuto zapitati: hoćemo li pobjediti ili podleći? Hoćemo li odložiti oružje? Imademo li u sebi sve uslove do pobjede? Da li smo sposobni uspješno boriti se proti tami, zlobi i neznanju? Jesmo li se spremili na rad i odlučan boj? Poznademo li svi neprijatelje i neprijateljske čine? Jesmo li svi oboružani znanjem, vještinom i iskustvom, te jesmo li svi hrabri? Ova nas pitanja moraju zaokupiti, ako hoćemo nešto polučiti, pak za to i ovo pišemo.

Nastavak slijedi.

Za čast i ugled učiteljstva. Vicko Dorbić, Drniš.

U lijepom i sočnom programu »Narodne Prosvjete« stoji među ostalim i ovaj jezgroviti pasus: »*Našom novinom nastojati ćemo, da dignemo ugled učiteljstva, jer od ugleda našeg ponajviše ovisi i uspjeh naš na polju obuke i uzgoja,*« koji mi se napose osobito svidio i kojega uzeh kao temelj ovoj mojoj radnjici, sa kojom po prvi put stupam kao brat Dalmatinac pred braću Istrane u ovom lijepom i zgodnom listu.

Hvaleći Bogu, med našim učiteljstvom, a pri tom mislim na Hrvatsku, Slavoniju, Istru, Dalmaciju, Bosnu i Hercegovinu, ima lijep broj pučkih učitelja i učiteljica, koji se uspješno bave perom i koji su stekli lijep glas i slavno ime na znanstvenom i literarnom polju. Svatko zna za Basaričeka, Košćevića, Trstenjaka, Leskovara, Varjačića, Devića, Širolu, Hirca, Dominkovića, Pogacičku, Jambrišakovu, Belovičku, Car-Emina, Kuničića, Kapića, Sirovicu, Vuletića-Vukasovića, Dvornikovića, Marekovića, Milakovića, Ilijića, Klarića, Jukića, Sudarevića i sijaset drugih većih i manjih pisaca iz kruga našeg radišnog učiteljstva, ali takodjer i svatko zna, koliko krvavog truda i književnih nedaća prepate oni, dok čedo duše svoje, djelce svoje ture nezahvalnom svijetu u ruke, a svijet, taj besćutni svijet, sa dva retka ambiciozne i nepravedne kritike, ubija u njima volju za svaki dalnji rad i ne misleći, koliko su oni truda i okapanja sa knjižarima i nakladnicima imali, dok su svoje skromno djelce štampali, koliko li su sa cijelom obitelji gladovali, dok su paru po paru za troškove štampe izmučili. A raspačavanje? Prodaja? Utjeranje honorara? Na vrbi svirala!!!

Da se ne ubije u našem učiteljstvu i posljednji trag volje i mara za kulturni rad na književnom polju, koji — priznati treba — od velike je i neizmjerne koristi, mora se sve naše učiteljstvo latiti zajedničkoga rada i uhvatiti u čvrsto kolegijalno kolo. — Sva naša učiteljska štampa, a i ona u kojoj god suradjuju učitelji, mora oduševljenom preporukom pomagati objelodanjenje učiteljskih znanstvenih i književnih djela. Braća od ustiju moraju odbijati, te nabavljati izdanja svojih sudrugova i time ih sokoliti na dalnji rad. Učitelji pisci i kritičari, dužni su u javnoj štampi dostojanstveno i objektivno prikazati i isticati literarni rad svoje braće. Kolege jednoga ili više krajeva domovine, koji pišu omanje stvarce, neka se sastanu skupa i godišnje zajedno objelodane po jednu zbirku svojih literarnih radnja u formi jednoga almanaka. Svemu ovomu imadu i zborom i tvorom ići na ruku učiteljska i književna društva, mecene, literati i prijatelji lijepe knjige, jer učiteljstvo koje

životari u narodu, koje proučava dušu puka svojega, koje ne živi u lasti i slasti, nego u krvavom znoju radi na neobrađenoj njivi narodnog odgoja, zaista je i kadro, da piše o narodu zgodno i tačno i da ga u pravoj psihološkoj slici prikaže. Dosadanji zamašni rad našeg učiteljstva podao nam je zamjernih rezultata, a kad bi naše književne prilike kud i kamo bolje bile, naši bi nastavnici bili na literarnom polju prvi ili med prvimi. Da ćemo se složnim, uzajamnim i zajedničkim radom podići do one visine, koju naš stalež zaslužuje i za koju mi oduševljeno radimo, predvidili su i neki naši pedagoški listovi, a i sam zagrebački »Preporod« u svojem ovogodišnjem 1. broju pozivlje učiteljstvo, da se prene i zajednički svojim znanstvenim i literarnim radom dostojno stupi pred širu publiku.

Pošto bi takovo djelovanje moglo biti od veoma znatne koristi po naš nastavnički stališ, najtoplije preporučam braći i sekama širom svih zemalja kud se naša riječ ori, da se u duševnom radu ujedine i jedno drugome pripomaže, pa će i Bog naše trude blagosloviti.

Bilo sretno i beričetno!

O važnosti i ljepoti naših narodnih vezova.

Kao što hrvatski narod ima krasne narodne pjesme i priče, tako mu je puna posve osebujnoga čara i njegova kućna umjetnost, njegovi divni vezovi i čitme (Klöppel). To mu pripoznaje danas čitav inteligentni svijet, a evropski i američki glavni gradovi jagme se za naše vezove, kao za najdragocijeniji nakit.

Šteta bi bila do neba, kada mi sami nebi unapređivali naše narodno vezenje, kada nebi vadili kamate iz tog .golemog i posve neiscrpljenog narodnog kapitala, a što je najgore, kada mi sami ne bi posve dobro i svestrano poznavali sve naše veziljačke tehnike, narodnu ornamentiku i njezinu dražesnu ljepotu.

Na žalost mi zaista ne poznajemo ono, čime bi se ponositi mogli, čime bi ubogi naš narod dobio bogato vrelo privrede; mi ne poznajemo našu lijepu narodnu umjetnost iz ženske ruke. Ovo nepoštivanje s v o g a, ovaj starogriješni naš nehaj u velike je kriv tome, što nam u mnogim krajevima drage domovine, narodno vezivo propada i izmiče pred fabričkim proizvodima, što naša dobra seljanka voli mod i robi iz dućana, nego slikovitoj nošnji i radu svoje ruke. Našoj narodnoj vezilji vez nije više tako drag kao u ono

zlatno doba, kada ona nije znala za drugu gizdu, nego za onu, koja je nikla iz vlastite marljivosti, ni za drugo hvalisanje, nego za ono, što je raslo iz vlastite domišljate glavice, dok je »vezak vezla najdraža u majke«, dok je sve selo hvalilo djevojku, u kojoj su bili najljepši vezovi — tako lijepi i čarobni, kao da je djevojka »zrčke sunčane u iglu udijevala ili vezla sa žicama junačkih perčina!«

Skranje je dakle vrijeme, da se spasi, što se još spasiti daje. Da se ne samo naša inteligencija, nego i seljački krugovi ponovice stanu zanimati za tu našu narodnu dragocijenost, složila sam ovu studiju, na osnovu originalnog ispitivanja.

Tko se želi bolje uputiti u što čemu, eno mu moje »građe za tehnološki riječnik ručnog rada«, a u lijepoj izložbi trgovačke komore u Zagrebu, ima krasna zbirka narodnih originalnih vezova. Napis uz svaki vez, kao i katalog za tu zbirku složila sam sama, pa će čitači ove moje skromne knjige, tamo lijepo naći originalne vezove za svaku ovdje napomenutu tehniku. Neka im je ovo prvo djelo te ruke u našoj književnosti prvi putokaz u bujnom — ali već dosta korovom zaraslom — perivoju naše narodne kućne umjetnosti iz ženske ruke. Ako mi čedni rad postigne tu svrhu, ja ću biti sretna: prvi je korak na svakom putu najmučniji, na utrvenoj cesti već se bez pô muke dalje hoda.

Današnjim svijetom ravnaju ekonomski motivi. Učimo i mi od većih naroda u tome pravcu. Nije rodoljublje u zvučnim i praznim riječima, u vikanju i mržnji na tuđina; nego u poštenom i pametnom gospodarskom radu. Ubog je i gô narod gotova propalica; ne stiskavajmo očiju pred tom činjenicom! Otvorimo seljanci našoj nove puteve zarade, novu ljubav za staru i starinom posvećenu nošnju, za stare prelijepe vezove i čitme; pa smo joj srce otvorili poštenom radu, novoj volji za život i za narodni ponos! Ne će biti nemorala, gdje ne bude dangube; — ne će biti dangube, gdje ne bude »mode«; — ne će biti mode, gdje bude pameti, finog ukusa, pravog rodoljublja i prave narodne svijesti!

I u drugim zemljama radi se u najnovije doba o tom, da se uskrisi kućna narodna industrija, tako u Poljaka, Čeha, Slovaka, Nijemaca, Rumunja i drugih. Čitava je to utakmica naroda po izložbama svjetskim! A u toj utakmici, divni će naši narodni vezovi zaista sjati najvećom ljepotom, najvećom bujnošću, najvećim originalitetom! Vrijedne domaće ženske industrije bijaše u Hrvata i Srba već u davno doba, jer postanje našeg narodnog stila siže daleko u prošlost narodnu, a zna se, da je hrvatska vezilačka umjetnost u vezenju i u čitmarenju u 12., 13. i 14. stoljeću oplodila čitavu Evropu, naročito

čitme francuske i talijanske, koje su kasnije stigle na svjetski glas i tuđim narodima donijele obilnu korist i privredu.

Ni krvavi ratovi, ni jadno stražarenje na granici Evrope, nije ubilo našu narodnu veziljačku umjetnost, narod je pače našao utjehe u njoj, njegovao ju, pazio ju, razvijao ju i u nju ulijevao svu svoju poetičnu dušu, svoj zanos, svoju ljubav! A što nijesu mogli da ubiju krvavi ratovi, to će zar da uguši moderni dim tvornica?

Bila bi grjehota! Čuvaj, mili rode, blago svoje, njeguj ponovice sve svoje veziljačke tehnike i zašarke, zanosi se ljepotom narodnoga stila, a narodna ornamentika, neka ti je najmiliji nakit i sveti amanet djedova! Umiljata hrvatska moma neka opet iz sve duše zapjeva lijepu narodnu:

Posijali četir' sloga
Konoplje i lana; —
Oj konopljo, *sretna dana*,
Kad si posijana! —

Jelica Belović-Bernadzikowska.

Moje uspomene. Piše Josip.

Tastavak.

Malko dalje sretoh četicu muškaraca. Zobahu me očima, dočim me samo jedan pozdravi nekud oholo sa: boun giorno. Ne zaustavih se kod njih, već kod hrpe djece, koja se bila malko dalje sakupila i ljubopitno me gledala. — Sutra u školu, è! Vidim, da ste dobri? — Kad zakoračih dalje, čuh za mnogom smijeh, kojim djeca izraze i veselje, kad se od njih udalji onaj, koga se boje, i nekakvo zadovoljstvo, uopće nešto, što samo djeca čute za učitelja. Zahvaliv se mom pratiocu i oprostiv se s njime, popeh se stepenicama u župni stan, kamo me radi školskog ključa uputiše kod mjesnog škol. vijeća. U naglici mu se prikazah i zatražih odmah ključ, da poletim u školu i prvi put u moju školu. Malena je to soba u lijepoj kućici, ali meni se pričinila i velikom i lijepom, eh, moja je. Bacih oko na raspelo: Pomozi, Križani! Gore mi ne će biti nego Tebi. Posjednem se na stolicu, da vidim, kako se sjedi. Otvorih ladicu od stola: unutra stara razrednica, jedna početnica i komadići pisaljke. Ustah se, prošećem se po sobi; gle, ovako ću šetati! Opipah prašne krugljice rač. stroja, onda stadoh potezati jednu, pa još jednu, onda još jednu, i htjedoh već upitati, koliko je to, ali brzo uvideh, da dječice nema. Prebrojim klupe: sedam ih je, trošnih, crvljivih, klimavih, u svakoj može sjediti po šest

đaka, dakle 42 učenika, a kod mjesnog škol. vijeća mi rekoše, da ih je preko stotine. Kamo ću ih smjestiti? Ha, amo de, ti se posjedni pod stô, samo čuvaj glavicu, ti ovkraj stolice, ti onkraj, vi mališi u prvoj klupi lako se i stisnete, da može još Jožić i Ninić sjediti! Obrisah tablu krpom, što je pod njom ležala, i našav pod klupom komad krede, počeh po tabli pisati: *i, t, u*. Dobro će biti. Skoro htjedoh početi podučavati prazne klupe, kad stupi župnik u školu.

— Koga belaja radite toliko vremena tute? Ajde da štogod založite. — A ja ne mišljah na jelo, ja bijah okupljen s mojom djecom, koje još i nije bilo u školi. Podjismo u crkvu, a onda u župni stan. Zaokupile nas ozbiljne misli. Kako ćemo? Radit ćemo veselo; Bog je živ. Jedva poobjedovavimo, dođe čovjek — morao je biti iz bolje obitelji — pa me pozove na čašicu vina u svoju kuću. Čudno mi bilo, tako naglo, no kimnuv župniku, pođoh.

Moj ti me gazda podvori čašicom, pa onda udari onako slobodno s menom u divane. Još ne ispraznismo ni jedne čašice, kad al dodje seoski starješina — takvim mi ga domaćina prikaže — bradat čovjek odan piću; poznalo mu se to po cijelom držanju. Za njim dođe drugi, pa treći i četvrti tako tobože slučajno, ali kao po dogovoru. Domaćina mi ih pretstavi onim redom, kako bi dolazili. Bili su to kao nekakvi konzuli seoski. Ja sam bio vedar, razgovorljiv. Jednoga pitah za djecu, drugoga za imanje, trećega o blagostanju ljudi, i tako čavrljasma. Jedan se od njih nekako neustrpljivo vrtio na stolici. Vidjelo mu se, da bi htio nešto važnoga da kaže, ali se još ne bje odlučio. Ja to zapazih, pa ga više nego ostale ispitivah o koječem, da ga ojunačim. I zaista: on ti nebore dušu u se, pa istrusiv čašicu ustade, te poče, da u ime svih govori, onako nekud službeno. Iz njegova isprekidanoga govora razumjeh, da me je htio podučiti, kako se imam vladati kod njih, ako hoću da živim s njima u miru. Budem li drukčije radio, reče, da bi bio bolje uradio, da nijesam ni došao k njima.

— Nije li, rekoh domaćini, da me pozvaste na čašu vina?

— Da, da, gospodine, a ovi ovdje udarili u duge razgovore — i pogleda ih tobože ukornim pogledom.

— Ljudi došli, da me upoznaju, a meni je to drago, pa ću i ja njih, pa ću se štošta od njih naučiti, nadometnuh, da ublažim tobožnji ukor domaćine.

— Da, da, reče stari kovač, smrćući burmut; vi ste mladi, pa treba da nas slušate u svemu.

Srce mi uzavrije, ali se ipak svladah.

— Mlad sam i star, kako se uzme, dobri ljudi. Nema mi još ni dvadeset godina, no pet se već godina pripravljam ozbiljno, da postanem učiteljem.

Ja već pet godina mislim na dječicu, koju ću podučavati. Koliko im se radovah unaprijed. Svaku uputu profesora upisivah duboko u srce, čitah knjige u kojima se piše, kako se ima djecu podučavati i uzgajati. Profesori me ispitaše i uvjeriše se, da znam, što treba učitelju, proglasiše me zrelim: dadoše mi svjedodžbu, a c. kr. kot. vijeće postavnicu, da smijem i mogu biti vašim učiteljem. Jučer sam prisegao: donesoše mi križ i dvije svijeće. Boga dozvah za svjedoka, da ću savjesno vršiti svoju dužnost, da ću biti dobrim učiteljem. Nijesam to načinio na laku ruku, ja svečano obećah, svjestan sam svojih dužnosti. Ne možete mi dakle reći, da sam mlad.

Pogledah ih pozornije, da vidim utisak mojih riječi. Nekojim se razvedri lice, drugi ostadoše indiferentni. Ustah se da odem, ali me zaklinjahu, da još časak ostanem.

— Opažamo, da u našoj školi treba sve da talijanski podučavate, reče starješina.

— A zašto? upitah ga.

— Jer hrvatski znamo, pa nam ne treba toga jezika. Mi hoćemo, da nam djeca samo talijanski uče, jer će im taj jezik služiti, a čemu im hrvatski?

— Budite uvjereni, da ću podučavati po zakonu i po propisima.

— Već se vidi, da šepa, prišapne šepavi kovač svome susjedu.

Ne htjedoh ga ni pogledati, da mi na oku ne zapazi opravdani gnjev. Obratim se domaćini, zahvalim mu se na gostoljubivosti, pa pozdravim sve i odoh. Domaćina me isprati do vratiju. Molio me, da ne zabavim ljudima. Još su oni dugo sjedili kod čaše vina, jer sam ih, obavih posjet kod čestitoga posjednika, susreo na ulici, a još su uvijek govorili važno o meni i raspravljali, kako će mi se opirati.

Nastavit će se.

Nova nastojanja o reformiranju risanja u pučkoj školi. Fran Barbalić.

C. kr. pokrajinsko vijeće, poslalo je putem c. kr. kot. šk. vijeća okružnicu od 29. II. 1904. na sva ravnateljstva pučkih škola. Četvrta točka te okružnice glasi: »Stigmografičko risanje se sve to više opušta. Zamjeniti ga je sa boljom metodom!« Stigmografičko je risanje dakle na umoru. Živit će gdje gdje još koju godinicu, nu ja mu ipak želim sretnu smrt.

I na c. kr. učiteljištu u Koprnu, obuka se je u risanju promijenila. Tamo rišu: žlice, lonce, klupe, glave, svijeće, knjige, ure, voće, noževe i sve tako.

Profesor risanja vodi pitomce katkada u prirodu, i tu svaki od đaka dobije zadaću, da nariše što god iz naravi. Blago onima, koji se to već na zavodu uče, a mi ćemo se morati učiti, da uzmognemo u školi raditi kako naši mlađi kolege, da nam ne reku, e smo ljudi stare škole, i da u opće ne znamo, što je lako i lijepo.

Ja sam se istotako nešto za to novo, lako i lijepo risanje zanimao, pa da vam o tome što god iznesem.

Najviše se za risanje po naravi zauzimlju Nijemci. Oni su vam u tome pravi cjepidlačari, kako bismo im mi rekli, al oni to dakako ne smatraju cjepidlačenjem, već stvarju ozbiljnom, kako to samo oni znaju i umiju: mit deutscher Gründlichkeit. No ne samo Nijemci, nego i sav školski svijet čuti danas potrebu, da se u pučkim školama započme razumnim i naravnim risanjem. U svim kulturnim državama uspjeli su školnici, koji su se ovim predmetom bavili, da predobiju ljude za to, da obuku u risanju njeguju na novi način. Duh vremena i različne potrebe, pobudile su u ljudima misao, da naš drugi način izrazivanja i prikazivanja misli t. j. govor risanja i slika, ne smije se unaprijed samo milosrdno trpjeti u školi, i možda — kao nekakvo pastorče — još krivim načinom obrađivati, nego da zaslužuje važniju, intenzivniju skrb.

Iza 36 godišnjeg opstanka austrijskog školskog zakona, obuka u risanju — može se reći — da nije narodu ni formalno, a još manje materijalno koristila, jer onakva, kakva je bila, nije mogla uroditi dobrim plodom. Pravila za obuku u risanju nijesu niti opstojala; risalo se jednostavne crte, kutove i geometričke likove. Od godine 1819. ne samo da nije u Austriji obuka u risanju ništa napredovala, već samo nazadovala. Crte, zvijezdice, različiti tro- i višekuti — sve između stigmatičkih točki i mreža, to je bilo i jest još i danas u našim pučkim školama jedino risanje.

Temeljitim i jasnim uspjesima uvjereni školnici i njihova društva, uzeli su si za zadaću, da i ovu granu obuke postave na naravni i razumni put; oni hoće i žele, da se i na pučkim školama risanje oslobodi djeci tuđega linearnog i geometričkoga svijeta, a da se ih dovede u njihov vlastiti duševni horizont i to risanjem predmeta, onda tekar uresa. Risanje mora da dobije mjesto, što ga ima i pisanje; ono se mora združiti sa svim predmetima pučke škole. Glede novog risanja pedagozi svijeta zastupaju različite smjerove. Nisu jošte složni: što da se uzme, al složni su, da se ovo, što imamo danas ili promijeni ili zabaci.

Dočim je stigmografično risanje dosađivalo djeci, novome se risanju djeca vrlo vesele; priuštimo im to veselje, zadovoljimo tome naravskom za-

htjevu njihova srca. Ovako rišuć dijete dobiva jasne, točne i trajne predodžbe, risanje pobuđuje ga, da pazi na svaku malenkost stvari, što je ima narisati. Priviknuti oko, da dobro vidi i gleda, znači ne samo ispitati pažljivo izvanjske forme neke stvari, već cijelu harmoniju, u kojoj se forme nalaze. Dijete će po spoznanim imitirati, mjeriti slične stvari, naći na njima mane i popravljati ih. Riše li dijete predmete iz naravi, mislit će na druge slične stvari, pa će ih i narisati, ako mu i nijesu pred očima. Modernim risanjem se učeniku uzgaja sud, jer će stalno odmah uspoređivati risariju s predmetom i predmete s predmetima; uzgaja mu se estetičko čuvstvo, jer će se veseliti, kad mu uspije, da lijepo izvede započetu sliku. Pa ipak, ako i je oko dobro videlo i dobro se sjeća pojedinih formi i dijelova, nespretna ruka na prvi mah neće da sluša misli. Zato će ga svaki kretaj ruke potaknuti, da misli, uspoređuje, dok mu se i ruka ne nauči popravljati pogriješke, što ih oko vidi. I eto onda ruke kao suradnice misli, eto je pripravne, da misao slijedi, da ju potpomaže u postepenom njezinom razvijanju. Znanja, što se ih na ovaj način prisvojimo, proizlaze iz ruke i oka u dušu, postavljajuć u rad sve duševne sile. Ovim risanjem uzgaja se pažnja, koja je stalna, neprisiljena od tuđe volje, pa stoga nekako draža, jer dijete dođe samo do dobrih uspjeha.

Nastavak slijedi.

O poduci analfabeta.

Naše je društvo od Božića amo na više mjesta po Istri upriličilo sastanke u tu svrhu, da potakne pismene ljude na podučavanje nepismenih, a nepismeni, da se dadu sa živom željom na učenje po Anderličeuvoj A B C čitanci.

Na tim sastancima podučavalo se pismene ljude, na koji će način podučavati, da što prije postignu svoju svrhu. Već prije dadoše se nekoji učitelji, svećenici i sveučilištarci na podučavanje analfabeta, ali i sastanci naši u ovom pogledu neostaše bez uspjeha, već urodiše dobrim plodom. Nepismeni puk obojega spola kupuje kao na jagmu Anderličeuvu čitanku, svećenici, učitelji, uči eljice, sveučilištarci, činovnici i ostali pismeni ljudi, dadoše se na plemeniti pos o. Ne popustimo, dok nestane i zadnjega analfabeta u Istri! — *Populus sapiens, gens magna.*

* * *

Mnogi tih učitelja analfabeta u sto je briga, kako da smogne potreštine za tu obuku. Eto iz prakse nekoliko doživljaja.

— Nitko od analfabeta nije mi se prijavio za podučavanje.

— Potraži ih ti sam!

- Nemam table.
- Stara vrata su dobra; nemaš ni njih, sabij dvije daske, pa eto ti table.
- Nemam crnila, pera, papira.
- Imaš šibicu, pa piši kod ognja u pepelu ili u prahu na zemlji, dok ti se Bog ne smiluje.
- Nemam klupe.
- Dašćicu na koljena, na nju pisanku, pa da se piše!
- Podučavanje analfabeta nije za učitelje.
- Nego što je za nje, ako nije podučavanje!
- Zabranit će nam državne oblasti.
- Bjež! Bjež! Državne oblasti hoće, da državljani budu pismeni ljudi.

Općina Roč za analfabete.

Od uglednog glavarstva općine Roč, primili smo slijedeće pismo: »S obzirom na veliki broj analfabeta na Lupoglavštini, potpisano umoljava taj slavni odbor, da učini potrebito, da se na Lupoglavštini drži jedan pripravnici tečaj za poduku analfabeta. Dan, i to jedne nedjelje u mjesecu veljači, neka taj slavni odbor opredijeli.

Mjesto, gdje će se tečaj održavati, javit će se pravodobno tom odboru.

Glavarstvo općine Roč, dne 3. siječnja 1906. Načelnik: Pavletić v. r.«

Veselim srcem odazvat ćemo se tom pozivu. Bog dao, urodilo nastojanje uglednog glavarstva najboljim plodom. Bilo ovo izgledom i pobudom i ostalim općinama Istre, da se pobrinu za poduku analfabeta. Istina, naše društvo ne može svakamo da doteče, al će se općine moći obratiti na požrtvovne učitelje, koji će — to smo osvjedočeni — taj teški al hvalevrijedni teret preuzeti na sebe. Napred dakle proti tmini i neznanju.

Odbor.

Par riječi o načinu podučavanja analfabeta.

Evo što nam o tome piše g. Anderlić iz Zagreba: »Upotrebljujte kod obučavanja veće učenike ili mladiće iz sela, koji znadu čitati i pisati. Ne uzimajte nikad preko 12 odraslih analfabeta. Izučite ih mala slova, pa onda neka se sami vježbaju u pisanju velikih slova. Svaki dan ne uzimajte jedne analfabete, već svaki drugi dan druge. Imademo slučajeva u Zagrebu, da su se mnogi sami naučili čitati a i pisati. Svakako upotrebljujte i neučitelje, da vam pomažu, pa će tako postati čitanje i pisanje obiteljska dužnost!«

Da nadodamo par riječi. Naučite analfabete najprije čitati slike u A B C čitanci, jer kad vam jednom krivim imenom označe koju sliku (n. pr. za frulu kažu petoprsnica, surla, sviralica, svirala; za bubanj — tambur; za hrušta — kebar, škarpjun, zvir, pauk, brmbelj; za evanđelje — knjiga, libar, pistola, vandjelje; za tele — junac; za vola — krava; za lastavicu — tić, golubić, i dr.), onda će im taj krivi nazov preći u krv i slika je promašila cilj. Zaborave li koje pisme, ne reci im ga ti, neka ga sami traže u A B C čitanci, pa kad ga nađu, slika sjetit će ih na zaboravljeno pisme.

Nauči ih prekrstiti se i moliti oče naš, kako je u čitanci, na jedanput ili u otcjeca, kako je na pojedinim stranicama čitanke. Kad ih upoznaš sa pismenima, još ti ne će znati skupljati slova, zato im daj u ruke knjigu u kojoj je napisano koješta, što svaki seljak u Istri znade na pamet, a to je moli venik: »Oče budi volja Tvoja«. Pokaži im gdje su litanije, Poslan bi anđeo Gabrijel, U sej vrime godišća, Zdravo Marijo i dr., što se u crkvama Istre moli i pjeva. Znajući tu na pamet i gledajući to natiskano, izvježbat će se u čitanju, pa će čitati i ono, što na pamet ne znadu.

Evo obrazac o obuci slova „m“.

U Anderličevoj čitanci prvi suglasnik je *m*. Evo, kojim ćeš putem upoznati učenike s tim glasom i slovom (a i s drugima). 1. Čitaj s njima riječi: »u ime oca« višeputa; i oni neka čitaju, razumije se na pamet, pokazujuć pojedine riječi. Pitaj ih, neka pokažu riječ »oca«, onda »ime«, onda »u«, dok za, amte, gdje je svaka riječ. Zaustavi se sada kod riječi »ime« i izgovaraj to ovako: immme, da im uho dobro zamijeti glas *m*. 2. Upozori ih na sliku »mačka« i izgovaraj ovo ime ovako: mmmmačka. 3. Kaži im koju drugu riječ, koja počima glasom *m* i zahjevaj, da ti oni sami kažu kakvu riječ, koja sa *m* počima. 4. Piši slovo *m*; zatim neka ga oni pišu. 5. Piši i čitaj: *mi*, *mu*, *me*, *mo*, *ma*. 6. Traži riječi, koje počimaju sa *mi* (miš, mir, miran, mito), sa *mu* (muž, muka, murva, mudrost, muški), sa *me* (mela, med, mekinje, metar, meso), sa *mo* (moć, more, molitva), sa *ma* (maj, mati, malen). 7. Čitaj iz knjige i iz table: ima, imam, imamo; mi imamo mamu.

Barbalit.

VJESNIK.

Ministarska rješidba.

Jedan šleskih učitelja, bio uložio molbu za podijeljenje nagrade za njegov izvanredni trud, suplirajući svoga bolesnoga druga. Pokrajinsko vijeće te mu nije dopitalo, jer da nije sedmično podučavao 30 satova. Ovaj se tom odlukom nije zadovoljio, no se smjesta pritužio ministarstvu bogoštovja i nastave. Ovo je prihvatilo utok i priznalo mu nagradu za supliranje, uzevši za mjerilo dužnosti učiteljeve: njegov potvrđeni red nauka (satnicu). Po tome će učitelji znati, kad im pripada nagrada.

Još jedna rješidba.

Bečki neki učitelj, nije se zadovoljio njemu podijeljenim kvinkvenijem od 1. listopada, misleći pametno, da mu ima teći od 16. predidućeg rujna, od dana najme, kad je nastupio službu. Proti odluci pokr. školskog vijeća, potuzio se na ministarstvo, ali je ovo odobrilo odluku rečenog vijeća. On pako, ne budi lijen, prizvao se na upravno sudište, koje mu je konačno priznalo kvinkvenij od dana nastupa službe t. j. od 16. rujna.

Koga tišti, znade što mu je raditi.

Treća rješidba.

Na jednoglasno usvojeni predlog kotarske učiteljske konferencije, držane u Kopru dne 7. i 8. listopada 1904., da se obeskrijepi članak II. naredbe c. kr. pokrajinskog vijeća od 1. prosinca 1902., glede nadzora školske mladeži u nedjeljama i blagdanima kod sv. mise, odgovorilo je ovo, da taj predlog ne može usvojiti. Dozvoljava pako učiteljima, da podnesu molbu glede riješenja ove dužnosti, navedu li sve oteškujće okolnosti, koje ih priječe u vršenju ove dužnosti.

Učiteljišta u Austriji.

U tekućoj školskoj godini imade u Austriji 48 muških učiteljišta, koja polazi 8668 pitomaca, prama 8251 prošle godine. U zadnjem tečaju je 1878 pitomaca. Ženskih učiteljišta je 19 a pohađa ih 3228 pitomkinja, prama 3176 prošle godine. U četvrtom tečaju ima 900 kandidatinja.

Školski liječnici.

U Brnu i Jičinu imadu već dvije godine školske liječnike, koji redovito pregledavaju školsku mladež. Jer su se ta dva mjesta povoljno izrazila o uspjehu, počeli ih naslijedovati: Gradac, Karlove Vari i Korneuburg.

U Bugarskoj pako, početkom ove školske godine, nastavljeni su na svim srednjim školama posebni liječnici, koji imadu zadaćom, da predavaju po školama o higijeni i da pregledavaju čak po dva puta na tjedan, imadu li kakvu priljepčivu bolest. Osobitu pažnju imadu posvetiti svakom pojavu sušice. Razumije se, da bi nešto slična valjalo i kod nas uvesti.

Gospoda učiteljica.

Dolnjo-austrijsko školsko vijeće odredilo je, da učiteljice ide naslov »gospoda«, bile one udate ili ne. I u Dolnjoj Austriji zabranjena je udaja učiteljicama, pa ih je država valjda htjela utješiti naslovom. Tu je odredbu potaknula žestoka borba, što se je razvila u njemačkim ženskim listovima pod naslovom »Fräulein oder Frau«, a vodila se radi toga, što se naslov »gospoda« smatra većim i časnijim i što gospodi ide u društvu prvenstvo pred go-

spodicom, ma bila ova po sebi i vrijednijom od one. Isticalo se napokon, da su uz naslov »gospoda« pripojena veća prava i više slobode, tako, da gospoda, koja je doista više ovisna i manje samostalna od gospodice, koja je možda po svome zvanju i radu samostalna i neovisna, uživa u svijetu mnoge povlastice, koje se neudatoj uskraćuju.

A kako sude o tomu naše kolegice?

Potvrđen zakon.

Kralj je potvrdio zakon, kojim se povisuju plaće učiteljima u Goričkoj i Dalmaciji. Naša braća nakon teške borbe, ipak do nečega dospješe, pa im srdačno čestitamo!

Savez njemačkih učitelja.

Savez taj broji 110.325 članova. Tu treba da brojiš, pa da ti pamet stane. Na glas tolikih ljudi valja imati obzira, s tolikim glavama treba računati. A kad će kod nas sinuti ta blažena sloga? Istina, tolik broj se valjda nebi kod nas iskupio, ali kad bi bili na okupu svi, pa svi onako složno dignuli glas — daleko bi se čulo. Da vas vidimo, ljudi božji!

Osobne vijesti.

† Ante Karabaić.

Dne 22. prošlog siječnja, umro je u Trstu svećenik Ante Karabaić, koji je bio uz Ujčića, Dobrilu i Baštiane, jedan od prvih probuditelja narodne svijesti u našoj pokrajini. Kad se je god. 1868. porodila misao o izdavanju »Naše Sloge«, bio joj je on prvim urednikom. S njime polazi u grob potonji borioc stare naše dobi, kome neka ostane trajni spomen u srcima našeg naroda. Slava mu i vječni pokoj!

Imenovanja.

Pravi učitelji na hrv. gimnaziji u Pazinu: Vladimir Nazor i Josip Roža, imenovani su stalnima, te im je podijeljen naslov profesora.

Stalnim ravn. učiteljem (II. r.) u Supetru u šumi imenovan je Petar Bolonić. U

istom svojstvu ide Josip Monas u Gologoricu (III. r.) i Josip Radoslović u Ilovik (III. r.). Katica Kraic imenovana je stalnom podučiteljicom u Buzetu a Marija Širola privremenom za Kastav.

Premještenja.

Ravn. učitelj Aćim Tončić premješten je na vlastitu molbu iz Lanišća u Klanu a isto tako Jelisava Šepić iz Kastva u Rukavac. Mate Lovrić premješten je kao privr. podučitelj sa ženske na mušku školu u Kastvu.

Književnost i umjetnost.

Učiteljska koračnica.

Krasnu današnju naslovnu pjesmu dadosmo uglazbiti našem glazbeniku-zemljaku za muški i mješoviti zbor. Više u slijedećem broju.

0 renesansi naše veziljačke umjetnosti.

Narodna nošnja. Naši narodni vezovi i tkanja sa narodno-ekonomskog stajališta. Napisala Jelica Belović-Bernadzikowska a dobiva se kod »Tršćanskog Lloyda« uz cijenu od 50 para.

Ova knjižica čestite naše suradnice, dobro će doći našim čitateljicama, koje se bave ručnim radom, pa ju stoga i topla preporučamo.

„Ljubav na prevaru“ i „Beg Mirko“.

Ove dvije lijepe beletrističke radnje poznatog našeg književnika Antuna Tentora izašle su nedavno, te ih što ljepše preporučujemo. Dobivaju se u knjižari Schrinner (C. Mahler) u Puli.

Almanak hrv. omladini.

Ovaj »Almanak« uredio je Stjepan Širola u kojem imade 64 pjesama i pripovijesti od ponajboljih hrvatskih drugova. Taj je »Almanak« osobito prikladan za učeničke školske knjižnice i školske nagrade, pa mi ovo učiteljsko djelo našim sudruzima topla preporučujemo. — Opsizati će oko 15 tiskovnih

araka a izdaje ga svojom nakladom knjižara i tiskara Lj. Szeklera u Osijeku.

Školska glasila.

Našim sudruzima preporučujemo slijedeća glasila :

»Škola« — list za učiteljstvo i prijatelje škole. Izlazi jedan put na mjesec u Zagrebu uz cijenu od 4 K godišnje. Urednik je listu Stjepan Širola.

»Preporod« — pedagoška smotra za roditelje, učitelje i sve prijatelje mladeži. Izlazi u Zagrebu pod uredništvom Vjekoslava Košćevića jednom mjesečno. Cijena mu je 4 K na godinu.

»Učiteljski Glas« — glasilo Saveza dalmatinskih učitelja. Urednik mu je Dinko Sirovica a pretplata šalje se D. Domiću učitelju u Spljet. List izlazi u Šibeniku.

Prinosi i milodari.

Za podružnicu u Puli sabrano u »hajdučkim dvorima« K 8. Darovaše gg.: Josip pop Velikanje K 2, Martin Velikanje K 1, Ante Rajčić K 2, Terezija Vončina K 1 i Josip Svjetličić K 2.

Za podružnicu mušku u Pazinu sakupio Josip Svjetličić u malenom krugu svjesnih seljaka u Svetvičentu K 4'20.

Za Družbu u Opatiji sakupila Zora Bobinac na sastanku za analfabete u Livadama K 15.

Živili sabirači i darovatelji :

Od uredništva.

G. J. M. Dobrinj. Uz svu dobru volju, nemoćno uvrstiti u ovaj broj. Dolazi u slijedećem, pa Vam se i za unaprijed preporučujemo. Zdravo!

G. J. B. B. Sarajevo. Kako vidite, gospodjica je uručila u prave ruke. Bit će nam mило, da nas i u buduće počastite Vašim vrsnim perom. Živila!

G. S. Š. Zagreb. Primismo Vašu pošiljku. U ovaj par ne mogosmo uporabiti, al će naskoro na red stići. Hvala! Više pismeno. Kolegijalni Vam pozdrav.

G. R. b. M. Žepče, Bosna. Blagodarimo na pošiljci! Malo zadocniste, osobito sa »U. P.«, što ne mogosmo uvrstiti, jer je glavni dio lista bio jur složen. Poslužismo vas u narednom broju, te Vam se skorimice pismeno najavlujemo. Selam Vama i Bosni ponosnoj!

Namirili pretplatu za cijelu godinu.

A. Kalac, Buzet K 20, — F. Baf, Tinjan, K 10. — Dr. I. Zuccon, Pula, K 8. — Redovito pretplatiše: Dr. M. Laginja, — Dr. E. Perčić, J. Stihović, — K. Kokolj, — A. Turak, — M. Majer, — R. Benigar, — I. Soštarko, — B. Pikot, — L. Križ, — Kavana Rauch, svi iz Pule. — F. Matejčić, — P. Flego i Il Piccolo, iz Trsta. — F. Franković, — F. Pančur, — J. Jakac, — H. Dominco i M. Zlatić, iz Kopra. — I. Načinović i L. Žic, Kršan. — A. Žmak, Medulin. — J. Bačić, Pazin. — F. Barbalić, Beram. — M. Wrischer, sv. Petar u šumi. — A. Dukić, Mošćenice. — N. Pajalić, Brseč. — A. Rajčić, Opatija. — Hrvatska Čitaonica, Kastav. — I. Milohnić, Cres. — I. Rabar, Osijek. — K. Pavelić, Sv. Marina. — M. Leščan, Zdranj. — E. Wakonigg, sv. Lucija. — I. Sarson, Čepić. — D. Pribil, Krk. — A. Štefanić, Kornić. — F. Stavčlik, Karojba. — S. Jurdana, Sovinjak. — J. Svjetličić, Štokovci. — Kot. učiteljska knjižnica, Punat. — Š. K. Kozulić, — J. Kraljić, I. Susić i K. Vuković, iz Malog Lošinja. — Dr. F. Ilesić, Ljubljana. — M. Trinajstić, Malinska. — J. Šepić, Rukavac. — A. Mladenić, Vodice. — J. Dminić, Vrbnik. — V. Šepić, — K. Rade i T. Golmajer, Buzet.

Pretplatiše za pô godine.

D. Hrzić, Medulin. — G. Horvat i J. Grubešić, Pula. — Z. Bobinec, Vabriga. — Š. Červar, Ždrenj. — I. Gabrielić, Buzet. — J. Knavs, Topolovac. — M. Črnjeka i A. Fabijanić, Kaštelir. — J. Mahulja, Dobrinj. — B. Frančić, Pazin.

SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U PU

HISTRICA

✓
Č-46-B